

blagor slovenskemu slovstvu, da se je večidel ohranilo v cvetji rajске poštenosti: komurkoli blago serce v persih bije, mora ga okolnost ta veseliti. Da bi se razvijalo tako naprej tudi v novem letu, ki je blizo blizo, Bog daj srečo in blagor vsem Slovencem! Z Bogom!"

Koliko verstnikov med tedanjimi modroslovci je v takih nazorih pač imel blagi Okiški? Kako bi neki pisal o sedanjem slovstvu slovenskem?!

Spominske slike iz svetovne razstave I. 1873.

Nacertuje Jos. Levičnik, učenic.

Motto:

„Človek se uči
Dokler živi.“

Narodaka prišlovica.

„Oho! kaj zdaj, čez dve leti že, spominjajo se še le literarni sodelavci Tovarševi velike Dunajske svetovne razstave? Kdaj je to že vse pozabljeno!“ — vtegnil bi zaklicati in besedovati marsikak neprijatelj naš. Nočem vgovarjati, da bi bile take ali enake opombe čisto neopravičene; ko bi bil pa kdo hotel poprej že o tem „Tovariš-u“ kaj bolj obširnega poročevati, gotovo mu vredništvo in tudi moja malenkost tega ne bila zabranjevala. Ker se to vendar ni zgodilo, mislim na podlagi naše stare prislovice, da „enkrat je vendar le bolj kot nobedenkrat“, in si toraj hočem poklicati v spomin nazaj one kratke petere dneve (19. 20. 22. 23. in 24. sept.), ki sem jih doprinesel v Dunajski razstavi. Kar se je dalo v tem kratkem času ogledati, sem storil; popisal pa razstave po vrednosti ni nihče, toraj upam, da se to tudi od mene ne bo pričakovalo in zahtevalo. Povedano naj bo tudi očitno, da bi se celo tudi pričujočega kratkega popisa polotil ne bil, ako bi me v to ne vezala zastavljena beseda. —

V 2. listu „Uč. Tovariša“ od dne 15. januarija 1873, ko Dunajska svetovna razstava, kakor je znano, še ni bila odperta, sem o taistej vendar že med drugim izgovoril naslednje besede: „Iz stališča učiteljskega pogledana zasluži velika svetovna razstava imenovana biti velika šola, v katero so na poduk poklicani vsi rodovi zemlje. Izreka: „Izgledi vlečejo“ pač še ni spodbijal nobedni pedagog, najmanj ga pa taisti ne bode, kateremu bo sreča in prilika, pogledati si to leto Dunaj in njegovo slovečo razstavo. Tam bo pazljivi obiskovalec lahko videl neštevilna dela, ki ga bodo zauzemala s stermejem in občudovanjem; seznanil se z izdelki in umotvori človeških rok, ki ga bodo budile k posnemanju, ali vsaj vcepile mu v spomin nepozabljive vtise za ves čas življenja.“ —

Od dneva, ko sem pisal ravno navedene besede, dérvilo se je že marsikaj prijetnega, pa še dokaj več neprijetnega nad našimi glavami

dalječ tje v neznano večnost; tudi svetovna razstava prištevata se že preteklim časom; spoznati pa vendar mora vsak, kdor kolj je taisto obiskal, da se to ni vse le vresničilo, kar je zgoraj v kratkih besedah povedano, ampak da je ona prekosila djanjsko po ogromnosti, krasoti in mnogoverstnosti vsako pričakovanje. Na prijetnih livadah „Prater-skih“, ter v obsegu velikanskih prostorij 2' 330' 631□ metrov stalo je kot po čarovitih močeh vstvarjeno novo mesto, ki je po mnogoličnosti svojih sgrad kazalo, malo da, ne stavbeni vkus celega znanega sveta, stavilo pred oči pa tudi toliko neštevilnega, sprelepega, neprekosljivega in nedosežnega, da se je človeku neubranljivo silila v spomin resnica slovenskega pregovora: „Vsi ljudje vse znajo“; dušnemu očesu pa po nekako tudi evanjske besede: „Glej! novo storim vse“.

Edino to je do malega vsakdo obžaloval, namreč, da mende nihče ni imel potrebnega časa, da bi bil razstavo mogel tako ogledati, kakor je v resnici zaslužila in za ogledovanje časa zahtevala. Pravilo in govorilo se je namreč, da, ko bi bil hotel kdo vsako razstavljeno reč posebej videti, potreboval bi bil v to 42, zapiši dva in stirdeset dni, in sicer bi bil moral porabiti v to vsaki dan po celih deset ur. Da je na teh besedah veliko resničnega, kažejo posamesni zapisniki razpostavljenih reči, ki, če prav vem, še zdaj niso bili vsi natisnjeni. In celo za to že bi potreboval človek več dni, ko bi vse zapisnike prebrati hotel.

V svojem kratkem popisu želim govoriti:

- a. o splošnem obsegu;
- b. nekoliko o šolstvu, in
- c. kaj malega tudi o družih znamenitostih.

Cela svetovna razstava obsegala je, kakor sem že zgoraj povedal, 2' 330' 631□ metrov prostora, ki je bil obdan okrog in okrog z lično leseno ograjo. Gospod iz Kranjskega, čegar besedam smem verjeti, in ki je ograjo tikoma ob zunajni strani obhodil, mi je djal, da je potreboval v to 1¼ ure časa; menim pa, da je moral hoditi precej urno. Razstava je bila razdeljena v čvetero glavnih oddelkov (Zonen). I. oddelek, ki se je razprostiral ob južni strani, in skozi kateri peljala je pot k glavnemu vhodu, obsegal je 82 raznoverstnih, drugo od druge ločenih sgrad. Zamogel bi jih naštetil vse po imenih, pa bojim se, da bi čč. gg. bralcev s tem bolj ne trudil, nego kratkočasil. Toliko naj vendar omenim, da med omenjenimi stavbami se je tudi nahajal mični gradiček cesarski, zvan „Kaiser-Pavillon“. Vstop v taisto obiskovalcom ni bil dovoljen; kar smo pa mogli od zunaj skozi okna sem ter tje videti, sprevideli smo, da je vladal v tej sgradi cesarski bliš. — II. oddelek je obsegal glavno razstavno palačo (Industrie-Pallast), kateri se je na izhodni strani družila palača za umetnije (Kunsthalle), zraven pa še nekoliko družih sgrad, vsega skupaj 28. — III. oddelek je obsegal poslopje za stroje (Maschinenhalle),

izhodno in zahodno poljedelsko razstavo (östliche und westliche Agrikulturhalle), vsega skupaj 54 razstavnih sgrad; — IV. oddelek poslednjič štel je 23 poslopij, in bil za ogledovalce nekako naj manj važen.

(Dalje prihodnjic.)

Dopisi in novice.

Iz Knežaka. (Okrajna učit. konferenca) za šolski okraj Postojnski versila se je 29. sept. v Postojni. Začetek ob deseti uri. Predsednik: Dragotin Demšar, c. k. okrajni šolski nadzornik. Predsednikov namestnik Franjo Mercina, učitelj iz Goč. Zapisnikarja: Jurij Adlešič, vodja štiriraz. ljudske šole v Vipavi, in Matija Rant, učitelj iz Šturije.

Navzoči so bili razven teh še učitelji: J. Ambrožič, pri sv. Ivanu, Matija Arko, nadučit. iz Hrenovic, Ant. Berčič in Štefan Čampa iz Vipave, Štefan Francelj iz Št.-Vida, Ivan Grebenec iz Budanj, Simon Hiti od Slapa, Silvester Kete iz Prema, Lovro Kušlan iz Slavine, Hrabroslav Legat iz Zagorja, Valt. Pin od Št.-Petra, Ivan Pegam iz Vrem, Ivan Per iz Planine, Hrabroslav Perné iz Cola, Anton Požar iz Košane, Ivan Pleško iz Podrage, Florijan Rozman in Vekoslav Račić iz Postojne, Ivan Strehovec iz Studenega, France Vencajs, voditelj štiriraz. ljudske šole v Postojni, Davorin Zarnik, nadučitelj v Ternovem, in Ivan Zarnik iz Knežaka. Dnevni red:

1. Nagovor in poročilo c. k. okraj. šolskega nadzornika o nadzorovanji šol; 2. Kako more učitelj obuditi in ohraniti pazljivost pri učencih? (Poročevalec Cvetko Rozmann.) 3. Kako naj bode vravnau nauk o risanji, da bode koristil učencem? (Poročevalec Andrej Perné.) 4. Kateri nauki naj se strinjajo z naukom o branji v nižjem in višjem razredu ljudske šole? (Poročevalec Davorin Zarnik.) 5. Kako naj skerbi učitelj za dobro vzdržanje šolskega posloppja? (Poročevalec Jurij Adlešič.) 6. Nasveti posameznih udov konference; 7. Poročilo o okrajni šolski bukvarnici; 8. Volitev v stalni odbor; 9. Volitev zastopnika v okrajni šolski svet. —

1. C. k. okrajni šolski nadzornik pozdravlja priserčno zbrane učitelje. Priporoča jim, da naj bodo marni in vestni v spolnovanji svojih dolžnosti. Dalje naznanja, da se je število šole obiskajočih otrok preteklo šolsko leto kaj lepo pomnožilo, da se je nauk o novi meri in vagi po vseh solah s pridom učil. Dalje povdarja, da bo v nekaterih občinah treba osnovati nove šole i. t. d.

Učiteljem priporoča natančnost v službovanji, posebno kar se tiče vradnih in šolskih spisov, naj bode taisti vedno v lepem redu.

Dalje priporoča učiteljem, da naj skerbno gledajo na to, da bodo šole dobro preskerbljene z vsemi predpisanimi učnimi pripomočki, da naj, kar je v njih moči, vedno delajo na to, da bo šolsko obiskovanje redno in zdavno.

Sploh naj učitelji, kakor izobraževalci ljudstva, porabijo vsako priliko in naj jim bo vedno mar, da ljudstvo vedno bolj in bolj vedijo po poti, ki pelje do prave omike.

Konečno priporoča učiteljem pravo slogo in kolegialnost, jih navdušuje za napredek šolstva, ter izreka željo, da naj bi se mejsobni prepiri poravnali lepo na tihem, a ne po časopisih.

Očitno omenim, da me je nagovor c. k. okrajnega šolskega nadzornika kar zelo ginil, kajti gsp. Demšar je govoril ne kakor predpostavljeni, ampak kakor brat z bratom. Komu je neznano, da beseda, ki iz serca pride, tudi v